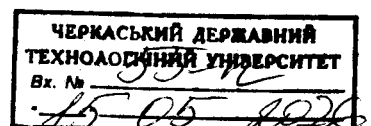

ВИСНОВОК
рецензента,
кандидата філософських наук, доцента
Астапової-Вязьміної Олени Ігорівни,
про наукову новизну, теоретичне та практичне
значення результатів дисертації
Осейка Дмитра Андрійовича
«Зміна парадигми гуманітарної безпеки України в умовах воєнного
стану», поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
у галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
за спеціальністю 033 – філософія

Актуальність теми дисертації Осейка Дмитра Андрійовича зумовлена глибокою безпековою кризою внаслідок повномасштабної агресії РФ (країни-агресорки), що спричинила радикальний злам у розумінні гуманітарної безпеки як ключової складової національної безпеки. В умовах воєнного стану гуманітарна сфера перетворюється на стратегічну основу незламності держави, безпосередньо впливаючи на збереження національної ідентичності та соціальну стабільність. Масштабність викликів, що постали сьогодні перед Україною, зокрема масове внутрішнє переміщення населення та критичне руйнування інфраструктури, вимагає негайного переходу від реактивної до проактивної моделі захисту людського потенціалу. Наукова значущість дослідження посилюється понятійною невизначеністю меж гуманітарної безпеки в сучасній доктрині, що формує запит на розробку нових індикаторів суспільної резильєнтності. Робота має визначальне значення для формування стратегії поствоєнного відновлення, здатної забезпечити інтеграцію України у світовий гуманітарний простір на засадах людиноцентризму.

Дисертантом деталізована мета дослідження, що набуває змістового статусу в чітко окреслених завданнях наукових пошуків і корелюється із науковою новизною, артикулюючи запропоновану автором концептуальну модель нової парадигми гуманітарної безпеки, що ґрунтується на принципах людиноцентричності, стійкості (resilience), інклюзивності та міжнародної

кооперації та відрізняється від наявних підходів інтеграцією правових, соціально-гуманітарних і безпекових аспектів у єдину системну конструкцію (С.34).

Перший розділ дисертації присвячений обґрунтуванню теоретико-методологічних засад дослідження гуманітарної безпеки як складної міждисциплінарної категорії на перетині філософії, соціології, політології та права. Обґрунтовуючи структуру і сутність гуманітарної безпеки як наукової категорії, автор зауважує, що «в сучасному науковому дискурсі гуманітарна безпека розглядається як системне утворення з багаторівневою структурою, включаючи взаємозв'язок духовно-культурного, освітньо-наукового, інформаційного та соціального рівнів, які забезпечують цілісність гуманітарного простору», а також зазначення її інтегративної природи системним характером гуманітарної безпеки (С.39). Методологічна база роботи ґрунтується на системному, аксіологічному та людиноцентричному підходах, що дозволяють аналізувати об'єкт як динамічну систему умов для самореалізації особистості. Ключовим аспектом розділу є обґрунтування парадигмального повороту (С.43) від державоцентричних моделей до концепції «human security», яка в умовах війни трансформується у проактивну систему зміцнення суспільної стійкості. Зрештою, визначено місце гуманітарної сфери в системі національної безпеки України, де вона постає стратегічним ресурсом збереження національної ідентичності та фундаментом поствоєнного відновлення. Осейко Д.А. наголошує, що «сучасна парадигма гуманітарної безпеки орієнтована не лише на запобігання загрозам, а й на створення умов для самореалізації особистості, соціальної справедливості, інклюзивності та сталого розвитку» (С.49).

Другий розділ презентує аналіз соціальних та інституційних аспектів гуманітарної безпеки України. Автор обґрунтовує, що соціально-гуманітарна стабільність постає активною складовою національної безпеки, забезпечуючи відтворення соціальних відносин та збереження культурних цінностей. Особлива увага приділяється координації дій між державними органами,

міжнародними організаціями та громадами для забезпечення синергії у сфері гуманітарного розвитку (С.56). У дослідженні визначено стратегічну роль органів місцевого самоврядування, які стали «першою ланкою» реагування на кризи та ключовими суб'єктами інтеграції внутрішньо переміщених осіб (С.73), розкрито важливість збалансованої системи державного та громадського контролю для гарантування прав людини, прозорості допомоги та запобігання корупції. Розділ підсумовує перехід до нової людиноцентричної моделі управління, що базується на цифровізації послуг та партнерстві між державою і громадянським суспільством

Третій розділ аналізує системний вплив війни на трансформацію гуманітарної сфери, яка перетворилася зі статусу «другорядної» на стратегічне ядро національної стійкості. Дисертант доводить, що ключовою зміною парадигми став перехід від реактивної моделі реагування до проактивної системи управління ризиками та превенції криз (С.138). Автором констатовано масштабні втрати людського та матеріального потенціалу в освіті, науці та культурі, що загрожують довготривалою гуманітарною деградацією суспільства, окрема увага приділена інформаційній безпеці, яка в умовах гібридної агресії стала «передовою» захисту когнітивного здоров'я та психічної резильєнтності нації. Осейко Д.А. розкрив фундаментальну роль громадянського суспільства, яке через мережеву самоорганізацію забезпечило гнучкість гуманітарного реагування в критичні періоди та системно обґрунтував, що соціальний захист і реінтеграція мільйонів внутрішньо переміщених осіб є запорукою збереження соціального капіталу та національної єдності.

В четвертому розділі розробляється цілісна стратегія поствоєнного відновлення, де гуманітарний розвиток постає фундаментом економічної модернізації держави. Надважливою рисою майбутньої концепції, на думку дисертанта, має стати системність (С.154). Автор пропонує інтегровану модель відновлення, в якій освіта, наука і культура виступають стратегічним ядром відтворення людського капіталу. Важливим елементом концепції є

впровадження національної системи оцінки ефективності за чіткими соціальними, психологічними та інформаційними індикаторами (С.155). Визначено, що повноцінна інтеграція України у міжнародний гуманітарний простір має базуватися на переході від ролі реципієнта допомоги до рівноправного партнерства. Розділ підсумовує формування нової людиноцентричної парадигми, яка перетворює гуманітарну політику з «моделі догляду» на проактивну модель розвитку людини. Автор наголошує, що нова парадигма гуманітарної політики має перетворити гуманітарну сферу з «доглядової моделі» на модель розвитку – де кожен громадянин отримує можливість реалізувати свій потенціал, незважаючи на травматичні наслідки війни (С.205).

Безперечно позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Осейка Д.А., що є самостійною, оригінальною, завершеною науковою роботою, окреслимо деякі рекомендації та дискусійні питання. У роботі в поняття гуманітарної безпеки включені всі сфери життєдіяльності, від духовності до цифровізації. У підрозділі «Методологічні засади дослідження гуманітарної безпеки» в контексті системного підходу «гуманітарна безпека аналізується у взаємозв'язку з інформаційною, соціальною, культурною та політичною безпекою» С.41. На нашу думку, бажано було б чіткіше окреслити демаркаційні лінії між гуманітарною безпекою та суміжними видами безпеки (зокрема економічною та політичною), щоб уникнути обсягового та змістовного поглинання специфічних предметних характеристик.

Відзначаючи вагомість висновків дисертанта щодо необхідності переходу до партнерської моделі управління, варто звернути увагу на певну складність практичної реалізації інституційного зміцнення громадських організацій, оскільки не можна виключати імовірності, що прагнення до «системності та організованості» у відносинах між державою та суспільством може призвести до певної бюрократизації волонтерського руху. Робота виграла б від ширшого висвітлення механізмів, які б дозволили зберегти адаптивність і гнучкість самоорганізованих спільнот (С.8), запобігаючи їх

потенційному функціональному поглинанню державними структурами (С.114).

Зазначені зауваження скоріше звучать як рекомендації та побажання, що можуть бути реалізовані Осейком Д.А. в подальших наукових розвідках і жодним чином не впливають на цілком позитивне враження від дисертації.

Характеристикою наукових розвідок дисертанта є не тільки наукова новизна, але й теоретичне та практичне значення результатів дослідження. Доволі широкий список науковців знайшов своє відображення не тільки в ступені наукової розробленості проблеми, але й у постійному зверненні до авторитетної джерельної бази протягом всього тексту дисертації. Чітко сформульована мета, завдання дослідження корелюються з висновками до розділів та загальними висновками до роботи.

Дисертація Осейка Дмитра Андрійовича на тему «Зміна парадигми гуманітарної безпеки України в умовах воєнного стану» є цілісним завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблематики, аргументованістю висновків та практичним значенням відповідає вимогам ««Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ № 507 від 03.05.2024) і може бути подана до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософських,
політичних і психологічних студій
Черкаського державного
технологічного університету

Олена АСТАПОВА-ВЯЗЬМІНА

Генеральний секретар
УОЯ

Генеральний секретар